

Koper, 31.1.2008

POROČILO S POSVETOVANJA
PROSTORSKO NAČRTOVANJE MORJA V SLOVENIJI
Stanje in perspektive

Posvetovanje je potekalo v četrtek, 31.1.2008 med 9.30 in 13.uro, v sejni sobi GZS Območne enote Koper

Dogodek v sklopu projekta PlanCoast (Program INTERREG IIIB, CADSES) je organiziral RRC Koper v sodelovanju z Ministrstvom za okolje in prostor Republike Slovenije. Posvetovanje je bilo namenjeno seznanitvi s stanjem in perspektivami problematike prostorskega načrtovanja morja, ki v EU in drugod po svetu dobiva vse večji pomen.

Prisotni:

- lista prisotnih je priložena

Dnevni red

9.00 – 9.30	Registracija udeležencev
9.30 – 9.40	Pozdrav udeležencev (Giuliano Nemarnik, Direktor RRC Koper) Cilji delavnice, potek dela (Slavko Mezek, Nacionalni koordinator projekta PlanCoast)
09.40 – 10.00	Nekateri aktualni vidiki (prostorskega) načrtovanja morja (Metka Černelič, Direktorica direktorata za prostor, MOP)
10.00 – 10.30	Prostorsko načrtovanje morja - Perspektive EU in izkušnje (Angela Shulz-Zehden, S.Pro Berlin, Glavna koordinatorica projekta PlanCoast)
10.30 – 10.45	Vodnonačrtovalski proces in priprava NUV (dr. Aleš Bizjak, Inštitut za vode RS)
10.45 – 11.10	Ključne ugotovitve o stanju in priporočila za prostorsko načrtovanje morja v Sloveniji (Slavko Mezek, Nacionalni Koordinator projekta PlanCoast)
11.10 – 11.30	Odmor za kavo
11.30 – 11.45	Izvajanje EU pomorske strategije v Sloveniji (dr.Mitja Bricelj, Državni sekretar, Ministrstvo za okolje in prostor RS)
11.45 – 12.10	Pregled sedanje rabe morja (mag.Leon Gosar)
12.10 – 13.30	Razprava, zaključna priporočila (moderirana razprava)
13.30 – 14.00	Prigrizek

Predstavitve:

Power point prezentacije predavateljev so dostopne tudi na spletni strani <http://camp.rrc-kp.si/> pod rubriko Aktualno. V nadaljevanju so podani kratki povzetki prezentacij.

Angela Schutz Zehden je v svoji predstavitvi opredelila razloge, ki opravičujejo pripravo prostorskega načrta morja, omenila ključne pritiske na morsko okolje in opisala pomen integralnega upravljanja. Povzela je cilje projekta PlanCoast, predstavila pilotne projekte posameznih PlanCoast partnerjev. Predstavila je zbrana poglavja in strukturo priročnika, ki je nastal v okviru projekta PlanCoast. Priročnik bo vseboval priporočila za oblikovalce politik, ki se nanašajo na orodja in instrumente za prostorske načrtovalce, konkretne primere in gradivo o prostorskem načrtovanju morja. Izpostavila je instrument IMSP – Integralno morsko prostorsko planiranje, ki v EU dobiva vse večji pomen. IMSP združuje proces integralnega upravljanja z obalnim območjem, prostorskega načrtovanja morja in prostorskega načrtovanja obalnih območij. Predvideno je, da bodo v okviru EU do 1. 2009 pripravljene smernice za njegovo izvajanje. Glede katastra podatkov, ki se nanašajo na stanje in razvoj morskih površin, je menila, da je koristno pripraviti čezmejne katastrofe. Pri samem načrtovanju se je potrebno še posebej osredotočiti na integracijo načrtovanja na kopnem kot tudi na morju. Zavzela se je za krepitev transnacionalnih usklajevalnih struktur (EU, UNEP-Map, Trilateralna komisija (IT/SI/HR)).

Dr. Aleš Bizjak je predstavil vodonačrtovalski proces in načrt upravljanja VODA. Definiral je pojem vodnega načrtovanja, ki obsega vizijo upravljanja voda na osnovi okoljskih ciljev in programov stroškovno učinkovitih ukrepov za izvajanje, kar vse vodi v uresničitev ciljev EU vodne direktive. Predstavil je izhodišča in okoljske cilje vodne direktive ter poudaril, da se nanašajo na vzpostavitev dobrega stanja vseh voda do leta 2015. Shematsko je ponazoril integralnost vodnega načrtovanja. Predstavil je prvo določitev vodnih teles površinskih voda, OP NPUV, pomembne zadeve upravljanja voda in na podlagi teh programe osnovnih in dopolnilnih ukrepov. Izpostavil je tudi vlogo javnosti. Poudaril je, da je vodno načrtovanje orodje za sprejemanje trajnostnih konsenzualnih odločitev v povezavi z rabo razpoložljivih virov voda in urejanjem voda. EU vodna direktiva je med mnogimi sprejetimi direktivami, ki se nanašajo na vodno problematiko, najambicioznejši dokument na ravni EU glede varstva voda.

Dr. Mitja Bricelj je izpostavil pomen okvirne EU direktive o morski strategiji (v nadaljevanju »morska strategija«), ki je tudi okvir izvajanja ukrepov na obalnem območju Republike Slovenije. Nova direktiva naj bi prvič oblikovala splošno, celovito politiko za varstvo morskega okolja, saj se je to vprašanje doslej reševalo s sektorskimi pristopi. Več različnih politik, pravnih ureditev, programov in akcijskih načrtov na nacionalni in regionalni ravni, ravni EU in mednarodni ravni, sicer resda prispeva k varstvu morskega okolja, vendar ne v zadostni meri. EU Morska strategija opredeljuje tudi posamezne ekoregije. Od štirih morskih regij - Baltsko morje, Severovzhodni Atlantski ocean, Sredozemsko morje in Črno morje - bosta atlantska in sredozemska regija razdeljeni še na vsaka po štiri podregije. Jadransko morje je eno takih pod-ekoregij. Najkasneje do leta 2015 bodo morale države razviti strategije za svoje morske vode in pripraviti program ukrepov, ki se bodo morali začeti izvajati leto dni kasneje. Države bodo morale tudi sodelovati pri zagotavljanju usklajenosti ukrepov v svoji regiji ali podregiji. Tako bodo Slovenija, Italija in Grčija pripravile načrt upravljanja ekoregije Jadransko morje, ki bo obsegal skupno vizijo in program izvajanja, vključno z ukrepi za prilagoditve izvajanja gospodarskih dejavnosti. Bistvo v procesu priprave programa upravljanja z ekoregijo je, da se opredelijo in kvantificirajo obremenitve (karte pritiskov in vplivov...). Kot primer take karte je navedel karto dinamike dvodnevne prometa v Tržaškem zalivu. Ključni pritiski na območju Jadranskega morja so pomorski promet, navtični turizem z marinami, ribištvo in urbanizacija obal. Dinamika priprave načrta upravljanja za območje Jadranskega morja: predstavitev prvega posnetka stanja bo

potekala 13. in 14. aprila 2008 v Portorožu, v okviru zasedanja trilateralne komisije za Jadran. Na sestanek bodo povabljeni tudi predstavniki ostalih držav ob Jadranskem morju, pa tudi uporabnikov, definirana bodo odprta vprašanja, ki so v pristojnosti različnih vladnih resorjev. Sestanek bo priložnost za predstavitev slovenskih izkušenj integracije načrtovanja na kopnem in v morju.

Dr. Marko Pavliha je izpostavil nekaj aktualnih vprašanj s posebnim poudarkom na legislativnem pristopu glede upravljanja z morjem v Sloveniji. Glede na to, da je problematika pomorstva organizacijsko zelo razpršena (denimo v EU spada v pristojnost sedmih različnih direktoratsv oziroma komisarijev in šestih agencij) bi bilo koristno, da bi se aktivnosti v Sloveniji usklajevale pod okriljem koordinacijskega telesa, posebne nacionalne »Maritime Task Force« ali pa v okviru enega ministrstva, npr. ministrstva za promet ali ministrstva za okolje. Prisotne je seznanil z informacijo, da bo v času predsedovanja Slovenije organizirana mednarodna delavnica na temo priprave nacionalnih pomorskih politik, ki ga bodo organizirali Evropska komisija, Ministrstvo za promet in Univerzitetni center za evro-sredozemske študije (Center EMUNI). Delavnica bo potekala 9. ali 10. 6.2008. Evropska unija bo oblikovala smernice za izvajanje pomorske politike, zato bi bilo smiselno, da bi se s konkretnimi aktivnostmi doma počakalo na sprejem teh smernic. Slovenija že ima Resolucijo o pomorski usmeritvi RS, ki je bila sprejeta l. 1991. Dokument je sicer izvrsten, a za današnje razmere preozek in premalo konkreten. Potrebno bo pripraviti nov dokument, denimo Resolucijo o celoviti pomorski politiki Republike Slovenije, ki bo integralno obravnaval vse tematike, vključno z varovanjem in upravljanjem morskega okolja. Pomembno je, da bo za izvajanje pomorske politike potrebno ustanoviti koordinacijski organ, ki bo zadolžen za pripravo in implementaciji nove pomorske politike, ne pa tudi za sam nadzor nad njenim izvajanjem. Slednjo nalogo bi lahko prevzela kakšna nevladna organizacija kot npr. Regionalni razvojni center Koper. Pomanjkljivost Resolucije iz l. 1991 je ta, da ni opredelila odgovornosti glede njenega izvajanja. Prisotne je seznanil tudi s pobudo, da se Jadransko morje čimprej razglasi pri IMO za posebno občutljivo morsko območje (PSSA), kot 13. na svetu. Predlagal je, da se te aktivnosti pospešijo, med drugim tudi na konferenci o Jadranu, ki bo letošnjega aprila.

Leon Gosar je predstavil pregled sedanje rabe morja. Izpostavil je stališča kot so, da morje ni prazen prostor, da gre za omejen naravni vir in da je njegova raba neposredno povezana s podeljenim pravnim režimom. Predstavil je posamezne vrste rab morja s področja kopalnih voda, pomorskega prometa, območja kulturne dediščine, območja ohranjanja narave, ribištva, solin in prostega pretoka morja. Povzel je tudi pravne režime rabe morja. Poudaril je, da je za načrtovanje rab morja pristojna država. Za načrtovanje morja je specifično, da celotne morske površine obsegajo katastrsko občino morje. V preteklosti je bila Skupnost obalnih občin pristojna tudi za načrtovanje nekaterih rab na morju, recimo marikulture marikulture, ribolovnih rezervatov, ribolovnega morja, ipd.. Klasifikacija »Prost pretok morja« obsega tiste površine, kjer rabo opredeljujejo občine vendar pa je vzpostavljen neposreden pretok morja. S pomočjo geografskega informacijskega sistema je predstavil rabo morja in pravne režime rabe morja, poudaril pa je tudi spletni naslov camp.rrc-kp.si, ki služi tudi kot spletni pregledovalnik prostorskih podatkov (morje) ter pozval udeležene, da si prostorsko bazo ogledajo in preverijo natančnost in pravilnost podatkov.

Margita Jančič je postavila dve vprašanji. Prvo je: Ali je zagotovljen skrbnik katastra rab morja, ali je zagotovljeno, da se bo pripravljena baza podatkov redno ažurirala? Drugo vprašanje se nanaša na skladnost legende z veljavnimi predpisi.

Leon Gosar je odgovoril: Redno ažuriranje katastra podatkov o rabah morja je zagotovljeno v okviru posameznih sektorjev (npr. Ministrstvo za kmetijstvo, ARSO – Agencija RS za okolje in prostor, Ministrstvo za promet – Uprava za pomorstvo...). Glede legende: karta prikazuje režime rabe/varstva posameznih območij, na podlagi sektorskih predpisov. Grafični prikaz in klasifikacija le-teh ni

predpisana za področje morja. Ne gre torej za kategorije rab, kot jih določajo prostorski načrti, zato tudi v tem primeru ne moremo uporabiti predpisa, ki določa vrste območij osnovne in podrobnejše namenske rabe prostora in predpisanega grafičnega prikazovanja (npr. legende).

Dr. Matej David, Fakulteta za pomorstvo in promet je pojasnil, da v zvezi z aktivnostmi na morju obstaja in aktivno deluje koordinacija odgovornih državnih sektorjev, kar je dejansko substitut formacije obalne straže. Povedal je, da je v toku priprava predloga za razglasitev celotnega Jadranskega morja za posebno občutljivo morsko območje (PSSA) pri Mednarodni pomorski organizaciji (IMO), katero je že omenil dr. Pavliha za severni Jadran. Razglasitev PSSA pomeni predvsem dodatne ukrepe za ladje, konkretno kot prva v svetu je namenjena ukrepom upravljanja balastnih vod. Pojasnil je tudi, da je pomorski promet sorazmerno dobro pokrit s strani mednarodnih konvencij in druge IMO regulative, da pa je dokaj pomanjkljivo pokrito področje turističnih plovil. Na tej osnovi je predlagal, da bi se vzemši v obzir nekatera mednarodna navodila (npr., Guidelines concerning the protection of the marine environment and pleasure craft activities in the Mediterranean) to problematiko preučilo tudi v okviru priprave prostorskega načrta (npr., opredelitev sidrišč za turistična polovila v odnosu na druge rabe prostora).

Robert Turk, Zavod RS za varstvo narave. Standardi okoljskega ravnanja v marinah so določeni v okviru standarda Modra zastava, ki ga pri nas izvaja društvo za okoljsko vzgojo DOVES. Opozoril je, da v zvezi z rabo morij lahko govorimo o dveh skupinah aktivnosti. Prva je usmerjena v ohranjanje naravnih funkcij morja, druga pa bolj v izrabo resursov. Opozoril je na razlike v odnosu do obeh področij za ohranjanje naravnih funkcij morja, ki obsega relativno malo površine in za te namene je namenjeno malo denarja. Z razliko od druge skupine, ki obsega veliko večje površine in za kar je namenjeno tudi veliko javnih in zasebnih sredstev. Bistveno vprašanje pri prostorskem načrtovanju rab morja je, kako okrepiti tiste dele, ki krepijo ohranjanje naravnih funkcij morja? Postavil je tudi vprašanje ali bo promet po morju naraščal neomejeno ali pa vendarle obstajajo neke meje preko katerih bi nadaljnje naraščanje povzročalo več škode kot koristi.

Mitja Bricelj je izpostavil pomen identifikacije vseh sedanjih rab morja, tudi zato, ker je taka baza lahko osnova za izvajanje načela »onesnaževalec plača«. Menil je, da je to v Sloveniji dobro urejeno in da bi kazalo tak pristop širiti tudi na druga območja oz. države ob Jadranskem morju in Sredozemlju.

Margita Jančič, Ministrstvo za okolje in prostor, nacionalna koordinatorica ESPON. Izrazila je mnenje, da se instrument prostorskega načrtovanja morja obravnava v njegovem najožjem pomenu in da bi ga bilo vendarle potrebno razumevati nekoliko širše. Za območje obale so že bili pripravljene strateški dokumenti, ki celovito usmerjajo bodoči razvoj na obalnem območju, prostorski načrt rabe morja mora biti usklajen s temi strateškimi dokumenti. Mnenja je, da so varstveniki narave primer zelo aktivne skupine, ki deluje v prid varstvu narave, tudi javnost je ozaveščena o tej problematiki, da pa pogoša nekatere druge vidike, kot so npr. interesi varstva krajin. Krajinsko privlačna območja, kakršno je tudi območje slovenske obale, so velik razvojni kapital. Vsekakor bi bilo potrebno nadgraditi oz. integrirati proces prostorskega načrtovanja morja s prostorskim načrtovanjem na kopnem, predvsem v ožjem obalnem pasu. Tu gre za posebno velike pritiske po urbanizaciji, ki so posledica interesov po gradnji turističnih stanovanj in drugih turističnih kapacitet. Kot predstavnica MOP-a je tudi izpostavila, da so transnacionalni programi pomembni zato, ker krepijo sodelovanje med partnerji iz različnih okolij, to pa omogoča slovenskim partnerjem, da pridejo do koristnih informacij. Pomembna je promocijska vloga teh projektov in v preteklosti je bilo ogromno narejenega na tem področju. V bodoče bodo imeli programi, v okviru cilja 3 – regionalno sodelovanje, nekoliko drugačen značaj; ne bodo več usmerjeni v izdelavo analiz stanja ali pripravo strategij in programov ravnanja, temveč bodo veliko bolj usmerjeni v konkretne rezultate. Pomembno bo torej, da se projektni predlogi ukvarjajo s konkretnimi

problemi, da je znan uporabnik rezultatov projekta in da se posveti veliko pozornosti kapitalizaciji projekta, tj. nadaljevanju projektov tudi po njihovem formalnem zaključku. Ključnega pomena za to je zagotavljanje relevantnih partnerstev. V okviru teh partnerstev je potrebno pripraviti programe sodelovanja, izmenjave izkušenj itd. Problematika morja in obalnih območij se lahko najbolj učinkovito izvaja v okviru programa Mediteran. Potrebno bo identificirati ustrezna partnerstva, ki bodo osnova za pripravo novih projektov. Kot že rečeno, naj bodo ti ožje usmerjeni v obvladljivo število rezultatov. Program Mediteran je za Slovenijo nov, saj Slovenija v preteklosti ni mogla sodelovati v programih Archimed in Medocc. Program Mediteran je najustreznejši za izvajanje projektov v povezavi z morjem in obalnimi območji. Poudarila je, da bodo partnerji morali zagotoviti 15 % lastnih sredstev, 85 % bo zagotovljeno iz strukturnih skladov. Konkurirajo lahko samo javne ustanove, privatne pa samo kot opazovalci. Prvi razpis v okviru programa Mediteran bo objavljen 3.3.2008.

Mitja Bricelj je predlagal, da se za napovedani sestanek Trilateralne komisije, na katerega bodo vabljeni tudi druge države ob Jadranskem morju, in ki bo aprila 2008 v Portorožu, pripravijo aktualne teme za skupne projekte. Predlagal je, da Regionalni razvojni center pripravi nekaj tem in jih aprila predstavi udeležencem sestanka.

Tina Trampuš je izpostavila vprašanje območja, za katerega se pripravi prostorski načrt morja. Ali obsega samo površine morja ali pa obsega tudi pas na obali?

Monika Peterlin, Inštitut za vode RS, je menila, da je lahko prostorski načrt morja odlično orodje v okviru priprave strategije za varovanje morij. Poseben pomen vidi v možnosti, da se s tem instrumentom določi območja, ki so posebnega pomena za varstvo morskih organizmov, tista torej, ki so potrebna zaradi ohranjanja morskih organizmov za življenje.

Robi Turk, Zavod RS za varstvo narave, je opozoril na razkorak med dejstvom, da država sicer pripravlja državne prostorske načrt za dejavnosti kot so npr. Luka Koper, da pa podobnih državnih prostorskih načrtov za zavarovana območja ne pripravlja. Opozoril je tudi na problematičnost ribolova in tudi to tematiko bi bilo potrebno definirati v prostorskem načrtu.

Barbara Miklavc, občina Izola, je postavila vprašanje meja pristojnosti in nejasne opredelitve načinov urejanja prostora obale in morja, kadar gre za programe, ki so medsebojno povezani na obeh površinah.

Zaključki

Na podlagi predstavitve sedanjih rab površin morja in morskih virov, sedaj veljavnih režimov upravljanja, pričakovanih bodočih rab in konfliktov, udeleženci seminarja podpirajo uvedbo prostorskega načrtovanja za območje slovenskega teritorialnega morja, pa tudi za območje severnega Jadrana. Podpirajo tudi predlog načina ureditve prostorskega načrtovanja – kot državnega strateškega prostorskega načrta.

Udeleženci se zavzemajo za pripravo skupnega strateškega dogovora za bodoče upravljanje severnega Jadrana, v okviru Trilateralne komisije (slovensko-hrvaško-italijanska) za varstvo Jadrana in obalnih območij pred onesnaženjem. Komisiji naj se predstavijo rezultati projekta PlanCoast in prednosti

uvedbe prostorskega načrtovanja morja – na njenem sestanku dne 13. in 14.aprila 2008 v Portorožu Udeleženci podpirajo predlog, da se na podlagi strateških usmeritev upravljanja Jadrana prioriteto za njegov severni del pripravi usklajen prostorski načrt rabe morja, v sodelovanju med slovenskimi, hrvaškimi in italijanskimi partnerji.

V okviru prostorskega načrta rabe morja je potrebno opredeliti površine tudi za nekatere vrste rab, ki do danes niso regulirane. Primer takih rab so sidrišča za turistična plovila in območja umika ladij, ki se znajdejo v stiski.

Posebno pozornost je potrebno posvetiti integraciji in usklajevanju prostorskega načrtovanja rab morja in na kopnem. Pri tem je potrebno izhajati iz že obstoječih strateških prostorskih dokumentov, ki so bila pripravljena za to območje v okviru projekta CAMP Slovenija. Strateški cilj upravljanja in prostorskega urejanja obalnega pasu so predvsem trajnostni razvoj, varstvo naravnih vrednot in virov, varstvo izjemne krajine kot izjemnega kulturnega in gospodarskega potenciala, prednostne namembnosti območja - splošne javne rabe. Prostorsko načrtovanje mora biti skladno z določili ICZM protokola (protokola o Integralnem upravljanju z obalnim območjem, ki sodi v okvir Barcelonske konvencije).

Udeleženci podpirajo pobudo državnega sekretarja dr.Mitje Briclja, da se na sestanku jadranskih partnerjev v Portorožu 13. in 14.aprila 2008 predstavijo izkušnje Slovenije glede upravljanja z obalnim območjem, pa tudi predlog projektov, ki bi jih izvedli v okviru programa IPA CBC ADRIATIC.